

F B A

**AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO**

I N F O R M A C I J A

**O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30. 09. 2006.**

Sarajevo, novembar/studeni 2006.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 30. septembra 2006. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site kontrole) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I.	U V O D	1
II.	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH	2
	1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
	1.1. Status, broj i poslovna mreža	2
	1.2. Struktura vlasništva	2
	1.3. Kadrovi	5
	2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
	2.1. Bilans stanja	7
	2.1.1. Obaveze	12
	2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	15
	2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive	18
	2.2. Profitabilnost	23
	2.3. Likvidnost	27
	2.4. Devizni rizik	31
III.	Z A K L J U Č A K	33
	P R I L O Z I	

I. UVOD

U tri kvartala 2006. godine bankarski sektor u Federaciji BiH je zadržao pozitivne trendove u svim segmentima poslovanja iz prethodnog perioda, što doprinosi daljoj stabilizaciji i jačanju ukupnog sistema. Banke su nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova, čiji je broj sa 30. 09. 2006. godine iznosio 497, što je povećanje od 17 novih organizacionih dijelova u 2006. godini (dvanaest u Federaciji i pet u Republici Srpskoj).

Osnovne karakteristike finansijskog poslovanja banaka u devet mjeseci 2006. godine su: umjeren rast i razvoj finansiran najviše iz depozita i kreditnih sredstava, smanjenje broja banaka za jednu (sa 24 na 23-pripajanje jedne banke, oduzimanje dozvole i likvidacija jedne državne banke koja je bila u privremenoj upravi i licenciranje nove banke koja je otpočela sa radom u X mjesecu), povećanje udjela banaka u stranom vlasništvu i koncentriranje najvažnijih bilansnih kategorija (tržišnog udjela, kredita, depozita i štednje, kapitala i profita) u četiri velike banke, zatim zadovoljavajuća likvidnost mjerena osnovnim indikatorima izloženosti banaka ovom riziku, dalji rast profita, te umjeren rast kredita i relativno dobri pokazatelji kvaliteta aktive na nivou sistema, ali s trendom laganog pada.

Na kraju trećeg kvartala 2006. godine bilansna suma iznosila je 10,8 milijardi KM što je za 1,4 milijarde KM ili 15% više u odnosu na kraj 2005. godine, a na četiri najveće banke se odnosi 71% ili jedna milijarda KM ukupnog rasta bilansne sume bankarskog sektora. U finansijskom potencijalu najveći porast imali su depoziti (15% ili 1,1 milijardu KM) i uzeti krediti (15% ili 178 miliona KM), dok je kapital povećan za 8% ili 82 miliona KM.

U posmatranom periodu krediti su povećani za 15% ili 826 miliona, a novčana sredstva za 16% ili 571 milion KM. Sektorski posmatrano banke su najviše kreditirale stanovništvo i ovi plasmani su u odnosu na kraj 2005. godine povećani za 515 miliona KM ili 18%. Plasmani privatnim preduzećima imali su rast od 13% ili 321 milion KM. Po ročnosti, dugoročni krediti su povećani za 16% ili 661 milion KM, a kratkoročni 12% ili 135 miliona KM.

Struktura bilansnih kategorija u aktivni i pasivi nije se značajnije mijenjala, tako da u izvorima depoziti i dalje imaju najveće učešće od 73,4%, a u aktivni krediti 56,4%.

Kontrinuirani, stabilan i umjeren rast štednje i povećanje u devet mjeseci 2006. godine od 17% ili 453 miliona KM i dostignuti iznos od 3,1 milijarde KM su rezultat i potvrda daljeg jačanja povjerenja u bankarski sistem.

Pokazatelji uspješnosti poslovanja banaka su na nivou sistema dobri, ali analizirano po bankama profitabilnost većeg broja banaka je na granici zadovoljavajućeg, a nekoliko banaka iz perioda u period ostvaruje gubitke u poslovanju. Na nivou sistema ostvarena dobit iznosi 73,1 milion KM, što je za 19% više u odnosu na isti period prethodne godine. Dobit u iznosu od 79,9 miliona KM ostvarilo je 16 banaka, dok je šest banaka ostvarilo gubitak u ukupnom iznosu od 6,8 miliona KM.

Dva najvažnija indikatora profitabilnosti: ROAA (prinos na prosječnu aktivnu) i ROAE (prinos na prosječni dionički kapital) su bolji u odnosu na isti period prethodne godine. Preračunato na godišnji nivo ROAA je iznosio 0,99%, a ROAE 12,14%.

Promjena vlasničke strukture je nastavljena u korist povećanja učešća stranog kapitala koji je sa 30. 09. 2006. godine dostigao procenat od 72,3%. Isti trend je prisutan i u pogledu tržišnih udjela i njihove preraspodjele, odnosno banke s većinskim stranim kapitalom imaju udjel od 89,7%, s koncentracijom u četiri najveće banke koje «drže» 69,5% ukupne bankarske aktive.

Kapital, stopa kapitaliziranosti i adekvatnosti kapitala banaka su i dalje jedan od ključnih segmenata poslovanja i pojedinačnih banaka i ukupnog sistema, a u fokusu su najveće banke koje imaju stope adekvatnosti kapitala veće od zakonom propisane minimalne (12%) za neznatnih 0,6% do 1,9%. Iako je rast kapitala kod ovih banaka podržan interno kroz ostvarenu dobit, očigledno je da je kapitalno jačanje banaka i iz eksternih izvora nužno i prioritet u narednom periodu, ne samo kod najvećih banaka, nego i ostalih, a u skladu s usvojenim strateškim i operativnim planovima kapitala polazeći od nivoa i profila postojeće i potencijalne izloženosti riziku svake pojedine banke, osiguravajući pri tom zdravo, solidno i uspješno poslovanje.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30. 09. 2006. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imale su 23 banke. Broj banaka je manji u odnosu na 31. 12. 2005. godine: CBS Bank d.d. Sarajevo je pripojena Tuzlanskoj banci d.d. Tuzla; izdata je dozvola za Validus banku d.d. Sarajevo, a Ljubljanskoj banci d.d. Sarajevo je ukinuta dozvola – dio sredstava i obaveza je preuzela Validus banka, a za ostatak je pokrenut postupak likvidacije.

Na dan 30.09.2006. godine Validus banka još nije bila otpočela s radom¹.

Privremenu upravu na dan 30. 09. 2006. godine imalo je pet banaka (UNA banka d.d. Bihać, Hercegovačka banka d.d. Mostar, Poštanska banka BiH d.d. Sarajevo, Privredna banka d.d. Sarajevo i Investicijska banka Federacije BiH Sarajevo).

U devet mjeseci 2006. godine banke su nastavile sa širenjem mreže svojih organizacionih dijelova. Banke iz Federacije BiH otvorile su 17 novih organizacionih dijelova i to 12 u Federaciji BiH i pet u Republici Srpskoj. U odnosu na 31. 12. 2005. godine kada su banke imale 480 organizacionih dijelova, to predstavlja porast od 3,5%.

Sa 30. 09. 2006. godine 11 banaka iz Federacije BiH imale su 35 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj i 12 u Brčko Distriktu. Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH u odnosu na stanje 31. 12. 2005. godine se smanjio sa 18 na 16 jer je jedna banka iz Republike Srpske zatvorila svoja dva organizaciona dijela u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 30. 09. 2006. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 15 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama² sa 30. 09. 2006. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama³ je sljedeća:

¹ Svi pokazatelji za bankarski sektor sa 30.09.2006.godine odnose se na 22 banke, koje su operativno poslovale i izvještavale FBA.

² Kriterij podjele banaka po vrsti vlasništva je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (78%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu⁴ 5 banaka (22%)

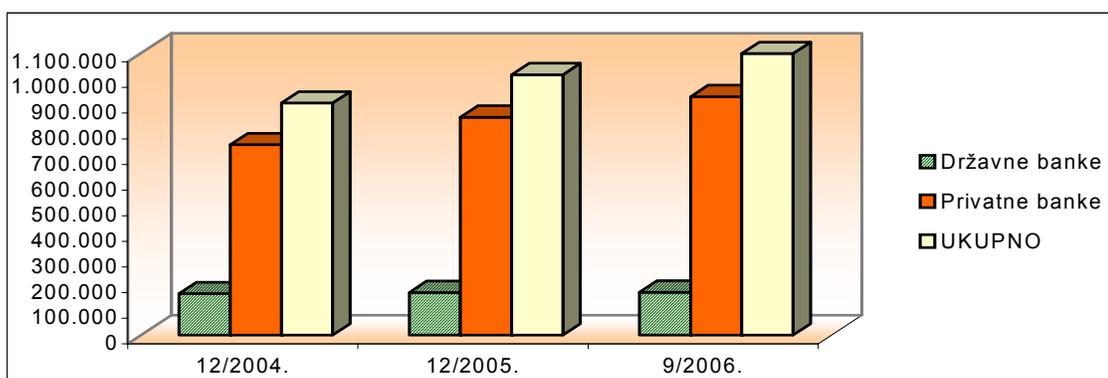
Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

Tabela 1 : *Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu*

-u 000 KM-

BANKE	31.12.2004.		31.12.2005. ⁶		30.09.2006.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	161.915	18%	166.494	16%	167.922	15%	103	101
Privatne banke	743.495	82%	850.223	84%	931.217	85%	114	110
UKUPNO	905.410	100%	1.016.717	100%	1.099.139	100%	112	108

Grafikon 1: *Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)*

Analizom učešća državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

Tabela 2 : *Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala*

- u 000 KM-

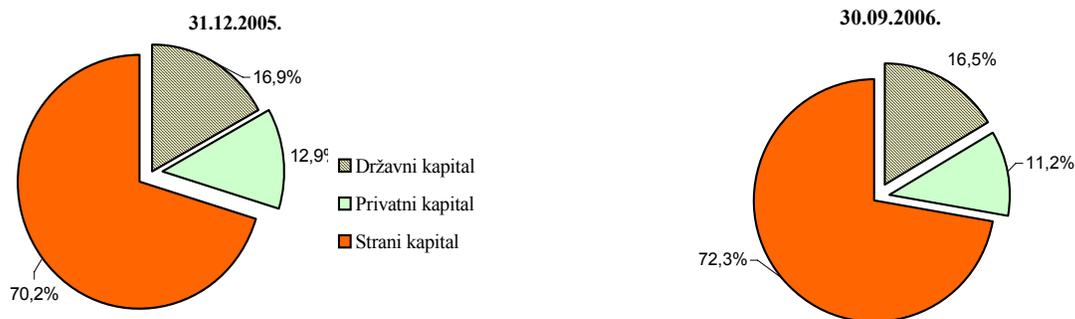
DIONIČKI KAPITAL	31.12.2004.		31.12.2005.		30.09.2006.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Državni kapital	135.350	17,8	135.344	16,9	135.019	16,5	100	100
Privatni kapital (rezidenti)	132.785	17,4	103.026	12,9	92.372	11,2	78	90
Strani kapital (nerezidenti)	493.227	64,8	561.117	70,2	594.665	72,3	114	106
UKUPNO	761.362	100,0	799.487	100,0	822.056	100,0	105	103

³ Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa 30.09.2006.godine.

⁴ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

⁵ Iz bilansa stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisioni ažio, neraspoređena dobit i rezerve, i ostali kapital (finansijski rezultat tekućeg perioda).

⁶ Svi podaci u Informaciji koji se odnose na 31.12.2005.godine su iz revidiranih finansijskih izvještaja banaka (revizija obavljena od strane vanjskog revizora).

Grafikon 2: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u segmentu promjene strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu banaka sa 30. 09. 2006. godine iznosi 16,5 % i manji je za 0,4 procentna poena u odnosu na 31. 12. 2005. godine.

U odnosu na 31. 12. 2005. godine učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu bankarskog sektora smanjeno je sa 12,9% na 11,2%, a učešće stranog kapitala je povećano sa 70,2% na 72,3%. Rast učešća stranog kapitala od 2,1 procentni poen je iz sljedećih razloga: izvršenih dokapitalizacija u iznosu od 30 miliona KM kod dvije banke (u stranom vlasništvu), prodaje dionica rezidenata (kod šest banaka) stranim kupcima (nerezidentima) u ukupnom iznosu od cca 10,7 miliona KM uz istovremeno smanjenje dioničkog kapitala kod jedne banke (u stranom vlasništvu) u procesu statusne promjene u iznosu od cca 6,7 miliona KM.

Promjene u vlasničkoj strukturi su se odrazile i na učešće, odnosno tržišne udjele i poziciju banaka grupiranih prema kriterijumu većinskog vlasništva na dioničkom kapitalu. Tržišni udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu se povećao za 0,7 procentnih poena i sa 30. 09. 2006. godine iznosio je 89,7%. Tržišni udjel banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom iznosio je 6,3%, što je za 0,2 procentna poena manje nego na kraju 2005. godine. Udio državnih banaka se također smanjio sa 4,5% na kraju 2005. godine, na 4,0% sa 30.09.2006. godine.

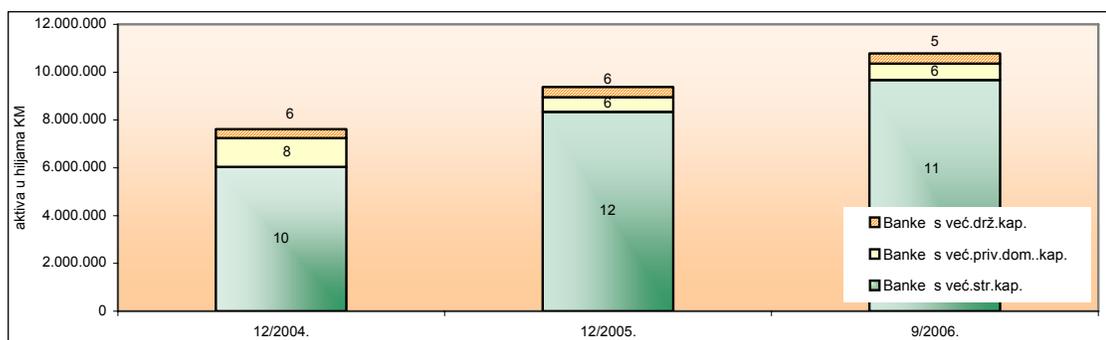
U funkciji što jačeg tržišnog pozicioniranja odvijali su se i integracijski procesi u prethodnim periodima, a koji su rezultirali koncentracijom u bankarskom sektoru kroz okrupnjavanje najvećih banaka, smanjenjem broja banaka, te zaoštavanjem konkurencije. Do promjena je došlo i zbog aktivnosti u procesu pripajanja koje je završeno sa 30. 06. 2006. godine, odnosno ishodna banka egzistira od 01. 07. 2006. godine.

Tabela 3 : Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva⁷

- u %-

BANKE	31.12.2004.			31.12.2005.			30.09.2006.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	2	3	7	5	6	10	8	9
Banke s većinskim državnim kapitalom	6	17,9	4,9	6	16,4	4,5	5	15,3	4,0
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	8	16,9	15,8	6	8,0	6,5	6	7,7	6,3
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	65,2	79,3	12	75,6	89,0	11	77,1	89,7
UKUPNO	24	100,0	100,0	24	100,0	100,0	22	100,0	100,0

Grafikon 3: Tržišni udjeli prema vrsti vlasništva

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 30. 09. 2006. godine bilo je zaposlenih ukupno 6.408 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 7%, a u privatnim bankama 93%.

Tabela 4 : Zaposleni u bankama FBiH

BANKE	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2004.		31.12.2005.		30.09.2006.		3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	5	6	
Državne banke	490	9%	475	8%	424	7%	97	89
Privatne banke	5.197	91%	5.540	92%	5.984	93%	107	108
UKUPNO	5.687	100%	6.015	100%	6.408	100%	106	107
Broj banaka	24		24		22			

U tri kvartala 2006. godine broj zaposlenih je povećan za 7% ili 393 radnika, što je za jedan procentni poen više od stope ostvarene u 2005. godini. Intenzivnije zapošljavanje novih djelatnika u bankarskoj industriji je rezultat daljeg širenja poslovne mreže banaka, uvođenja novih proizvoda i usluga, odnosno rasta i razvoja ukupnog bankarskog sektora.

⁷ Prema većinskom kapitalu (učesće veće od 50%).

Tabela 5 : Kvalifikaciona struktura zaposlenih

STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2004.		31.12.2005.		30.09.2006.		4:2	6:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	2.016	35,4%	2.165	36,0%	2.328	36,3%	107	108
Viša stručna sprema	596	10,5%	642	10,7%	707	11,0%	108	110
Srednja stručna sprema	2.962	52,1%	3.102	51,6%	3.286	51,3%	105	106
Ostali	113	2,0%	106	1,7%	87	1,4%	94	82
U K U P N O	5.687	100,0%	6.015	100%	6.408	100,0%	106	107

Već duži period u bankama je prisutan trend poboljšanja kvalifikacione strukture i povećanje broja zaposlenih sa visokom i višom stručnom spremom, što je uticalo na izmjenu strukture prema stepenu stručne spreme, tako da je sa 30. 09. 2006. godine učešće zaposlenih sa srednjom stručnom spremom iznosilo 51,3%, što je za 0,3 procentna poena manje u odnosu na kraj 2005. godine.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 6 : Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2004.			31.12.2005.			30.09.2006.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	490	373.064	766	475	422.680	890	424	430.457	1.015
Privatne	5.197	7.240.166	1.393	5.540	8.956.027	1.617	5.984	10.360.071	1.731
UKUPNO	5.687	7.613.230	1.339	6.015	9.378.707	1.559	6.408	10.790.528	1.684

Na kraju trećeg kvartala 2006. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 1,68 miliona KM aktive. Ovaj pokazatelj je nešto poboljšan kod državnih banaka u odnosu na kraj 2005. godine, i to zbog značajnog smanjenja broja zaposlenih od 11% (nakon oduzimanja dozvole jednoj državnoj banci), ali je i dalje znatno lošiji od pokazatelja za sektor privatnih banaka.

Tabela 7 : Aktiva po zaposlenom po grupama

Aktiva (000 KM)	31.12.2004.	31.12.2005.	30.09.2006.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
Do 500	7	5	4
500 do 1.000	5	7	7
1.000 do 1.500	4	3	3
1.500 do 2.000	7	3	2
Preko 2.000	1	6	6
UKUPNO	24	24	22

Analički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 156 hiljada KM do 3,2 miliona KM aktive po zaposlenom. Sedam banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod četiri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,1 milion KM. Na kraju, može se reći da su banke učinile značajne pomake na poboljšanju kvaliteta i unapređenju uvjeta u kojima servisiraju svoje komitente, pravna i fizička lica, kao i uvjeta pod kojima plasiraju sredstva klijentima.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, a na osnovi propisanih izvještaja od strane FBA (tromjesečno),
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobijene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi "punog" bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁸.

2.1. Bilans stanja

Ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH, prema dostavljenim bilansima stanja na dan 30. 09. 2006. godine, iznosila je 10,8 milijardi KM, što je za 15% ili 1,4 milijarde KM više u odnosu na stanje 31. 12. 2005. godine. U uporednom periodu prethodne godine ostvarena je ista stopa rasta od 15% ili 1,1 milijarda KM. Skoro polovina (47% ili 657 miliona KM) od ukupnog rasta u 2006. godini ostvarena je u trećem kvartalu.

⁸ Neke od državnih banaka u "punom bilansu" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Na dan 30. 09. 2006. godine te stavke su ukupno iznosile 655 miliona KM.

Tabela 8 : Bilans stanja

O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2004.	31.12.2005.	30.09.2006.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
A K T I V A (IMOVINA):					
Novčana sredstva	2.859.489	3.533.700	4.105.127	124	116
Vrijednosni papiri	19.430	20.010	23.159	103	116
Plasmani drugim bankama	81.624	68.811	90.690	84	132
Kreditni- neto	4.184.579	5.284.922	6.083.846	126	115
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	299.189	306.637	313.789	103	102
Ostala aktiva	168.919	164.628	173.917	98	106
UKUPNA AKTIVA	7.613.230	9.378.708	10.790.528	123	115
P A S I V A :					
OBAVEZE					
Depoziti	5.602.238	6.864.048	7.923.420	123	115
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.329	2.912	2.915	87	100
Obaveze po uzetim kreditima	850.833	1.152.910	1.331.120	136	115
Ostale obaveze	251.420	342.121	433.934	136	127
KAPITAL					
Kapital	905.410	1.016.717	1.099.139	112	108
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	7.613.230	9.378.708	10.790.528	123	115

Tabela 9 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

BANKE	31.12.2004.		31.12.2005.		30.09.2006.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	373.064	5%	422.680	5%	430.457	4%	113	102
Privatne banke	7.240.657	95%	8.956.028	95%	10.360.071	96%	124	116
UKUPNO	7.613.721	100%	9.378.708	100%	10.790.528	100%	123	115

Državne banke ostvarile su minimalan rast od 2% ili osam miliona KM, dok su privatne banke imale značajno povećanje bilasne sume od 16% ili 1,4 milijarde KM.

Na četiri najveće banke odnosi se 71% ili jedna milijarda KM ukupnog rasta bilasne sume bankarskog sektora.

Ako se bankarski sistem analizira s aspekta veličine aktive i određenih grupa u okviru toga, promjene u broju banaka i učešća pojedinih grupa su rezultat, s jedne strane, smanjenja broja banaka (integracije dvije banke i oduzimanja dozvole jednoj banci), a s druge strane, rasta aktive većine banaka.

Učešće najveće banke u sistemu je u odnosu na kraj 2005. godine povećano za 1,1 procentni poen (sa 26,6% na 27,7%). Međutim, iako je učešće tri banke iz II grupe smanjeno za 0,8% procentnih poena, ova grupa ima i dalje najveće učešće od 41,8%. Nakon dužeg vremena dvije banke su iz IV grupe prešle u III grupu, i njihovo učešće je sa 30. 09. 2006. godine iznosilo 10,6 %. Najveće promjene u broju banke, odnosno smanjenje za tri banke zabilježeno je u IV najbrojnijoj grupi, jer je jedna banka imala statusnu promjenu pripajanja, nakon čega je ishodna banka prešla u III grupu, uz još jednu banku čija je aktiva u trećem kvartalu 2006. godine prešla iznos od 500 miliona KM. Kao i do sada, nastavljen je pad učešća banaka iz V

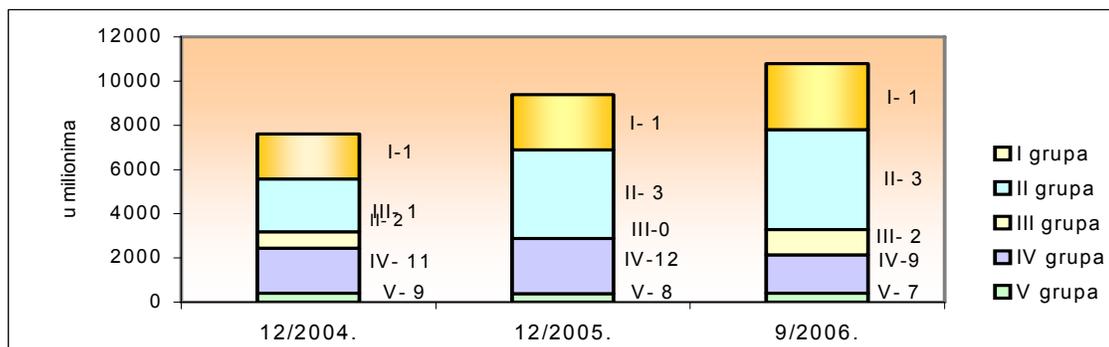
grupe (sa 4,1% na 3,7%), s tim da je u ovoj grupi smanjen i broj banaka sa osam na sedam, kao rezultat oduzimanja dozvole jednoj banci.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka⁹ u ukupnoj aktivni kroz periode (iznosi su u milionima KM):

Tabela 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode

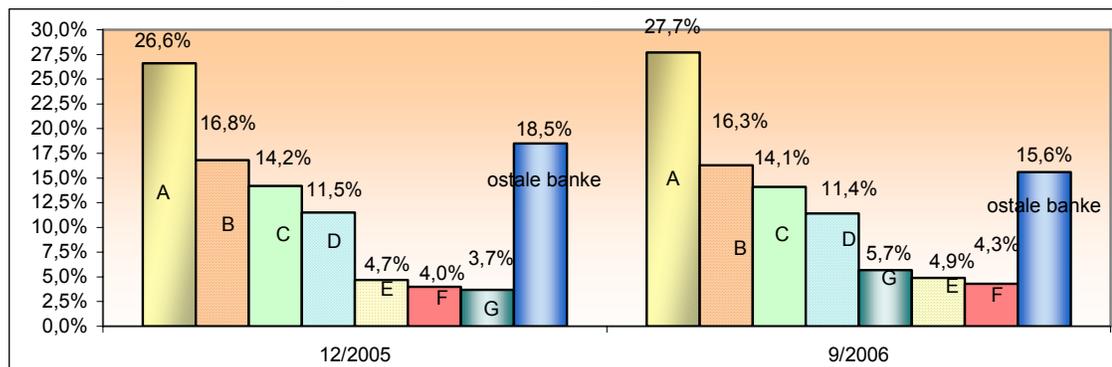
IZNOS AKTIVE	31.12.2004.			31.12.2005.			30.09.2006.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	2.043	26,9	1	2.495	26,6	1	2.986	27,7	1
II- 1000 do 2000	2.382	31,3	2	3.996	42,6	3	4.512	41,8	3
III- 500 do 1000	741	9,7	1	0	0,0	0	1.146	10,6	2
IV- 100 do 500	2.036	26,7	11	2.504	26,7	12	1.745	16,2	9
V- Ispod 100	411	5,4	9	384	4,1	8	402	3,7	7
UKUPNO	7.613	100,0	24	9.379	100,0	24	10.791	100,0	22

Grafikon 4 : Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode

U sljedećem grafikonu data je struktura i trend učešća sedam najvećih banaka¹⁰ u bankarskom sistemu u Federaciji BiH :

Grafikon 5 : Učešće sedam najvećih banaka u ukupnoj aktivni

⁹ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

¹⁰ Banke su označene slovnim oznakama A do F.

Rast bilansne sume u izvorima finansiran je rastom depozita (za 15% ili 1,1 milijardu KM), uzetih kredita (za 15% ili 178 miliona KM) i kapitala (za 8% ili 82 miliona KM).

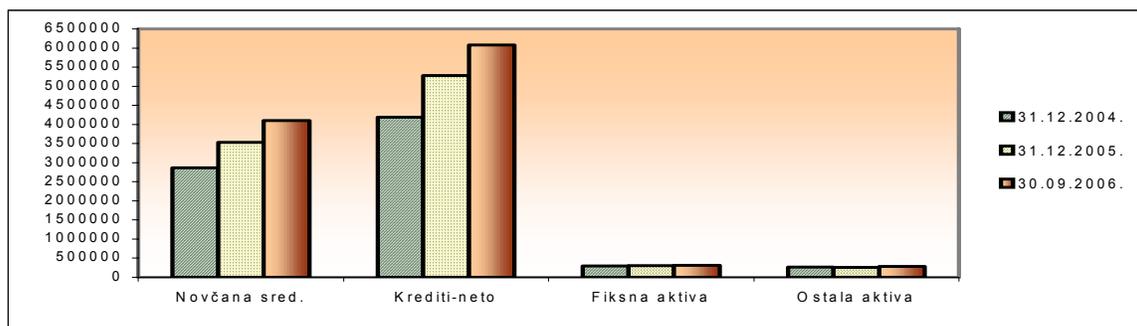
U aktivi novčana sredstva su veća za 16% ili 571 milion KM, a krediti¹¹ za 15% ili 826 miliona KM.

U sljedećoj tabeli i grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

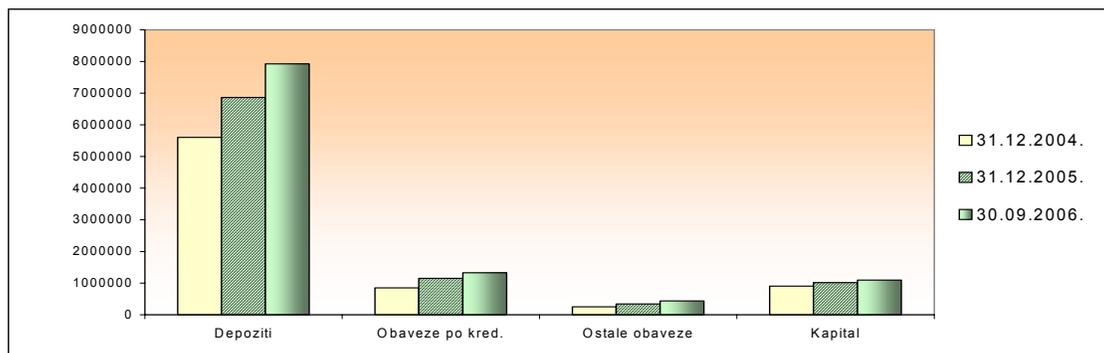
Tabela 11 : Struktura bilansa banaka

O P I S	- u % -		
	UČEŠĆE		
	31.12.2004.	31.12.2005.	30.09.2006.
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novčana sredstva	37,6	37,7	38,0
Vrijednosni papiri	0,2	0,2	0,2
Plasmani drugim bankama	1,1	0,7	0,8
Kreditni- neto	55,0	56,3	56,4
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	3,9	3,3	2,9
Ostala aktiva	2,2	1,8	1,7
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
O B A V E Z E			
Depoziti	73,6	73,2	73,4
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,1	0,0	0,0
Obaveze po uzetim kreditima	11,2	12,3	12,3
Ostale obaveze	3,2	3,7	4,1
K A P I T A L			
Kapital	11,9	10,8	10,2
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

Grafikon 6 : Struktura aktive bilansa banaka

¹¹ Bruto-kreditni (podatak iz bilansa stanja): kratkoročni, dugoročni, dospjela potraživanja, plaćene-pozvane garancije i potraživanja po poslovima lizinga.

Grafikon 7 : Struktura pasive bilansa banaka

U promjenama strukture pasive bilansa banaka s aspekta najznačajnijih bilansnih kategorija u izvorima treba istaći i upozoriti na dalje smanjenje učešća ukupnog kapitala za 0,6 procentnih poena. To upućuje na zaključak da rast bilansne sume nije podržan adekvatnim povećanjem kapitala, kako iz eksternih, tako iz internih izvora putem ostvarene dobiti.

Intenzivniji porast depozita u trećem kvartalu 2006. godine i sa dvostruko većom stopom (8%) od rasta kredita u istom periodu (4%) pozitivno je uticalo na promjene strukture aktive i povećanje učešća novčanih sredstava za 0,3 procentna poena u odnosu na kraj 2005. godine (sa 37,7 % na 38%). Učešće neto kredita povećano je za samo 0,1 procentni poen (sa 56,3% na 56,4%).

Tabela 12 : Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2004.		31.12.2005.		30.09.2006.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	215.543	7,5	231.874	6,6	225.502	5,5	108	97
RR kod CB BiH	1.177.935	41,2	1.679.194	47,5	2.113.261	51,5	143	126
Računi kod depoz.inst.u BiH	47.798	1,7	24.241	0,7	985	0,0	51	4
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.416.779	49,5	1.596.932	45,2	1.764.020	43,0	113	110
Novč. sred. u procesu naplate	1.434	0,1	1.459	0,0	1.359	0,0	102	93
UKUPNO	2.859.489	100,0	3.533.700	100,0	4.105.127	100,0	139	116

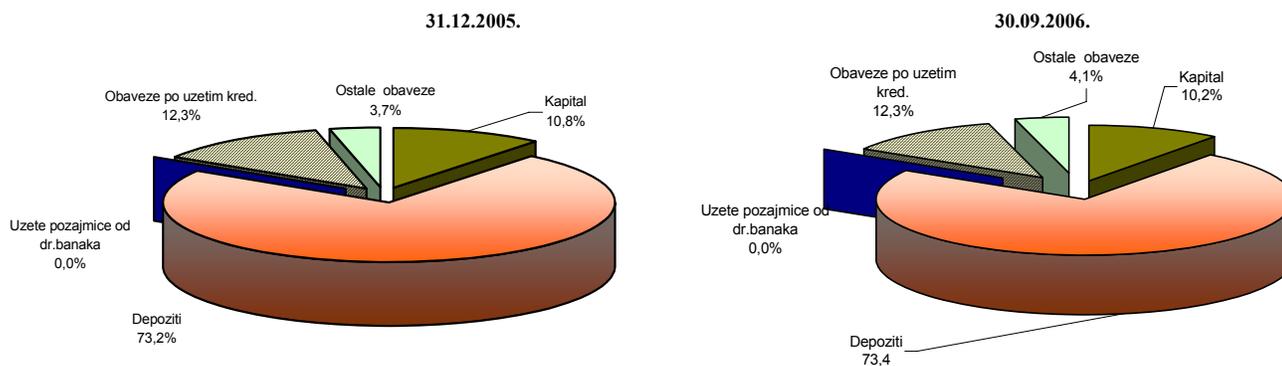
Na kraju trećeg kvartala banke u Federaciji BiH držale su na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu 1,8 milijardi KM (najveći dio u EUR) ili 43,0% ukupnih novčanih sredstava, što je za 2,2 procentna poena manje nego na kraju 2005.godine, dok su nominalno sredstva veća za 10% ili 167 miliona KM. Prvi put do sada banke su na dan 30. 09. 2006. godine preko 50% svojih novčanih sredstava ili 2,1 milijardu KM držale na računu rezervi kod Centrale Banke BIH, što je u odnosu na kraj 2005. godine više za četiri procentna poena. Preostalih 5,5% ili 225 miliona KM banke su držale kao gotov novac u trezoru i blagajnama.

S aspekta valutne strukture novčanih sredstava, navedene promjene su uticale i na učešće sredstava u domaćoj i stranoj valuti, odnosno povećanje domaće valute sa 52% na 55,3% i za istu promjenu smanjenje učešća sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 30. 09. 2006. godine može se sagledati iz sljedećeg grafikona:

Grafikon 8 : *Struktura pasive banaka*

Nakon dužeg perioda zaustavljen je trend pada učešća depozita, koji su sa ostvarenom stopom rasta od 15% u tri kvartala 2006. godine ostvarili i povećanje učešća za 0,2 procentna poena. S druge strane, iako su i obaveze po uzetim kreditima povećane za 15%, njihovo učešće ostalo je na istom nivou kao i na kraju 2005. godine (12,3%). Kao što je već rečeno, najznačajnija promjena u pasivi je pad učešća kapitala za 0,6 procentnih poena. Evidentno je da je sa 30. 09. 2006. godine sa učešćem od 10,2% kapital dostigao najniži procenat do sada i da u narednom periodu banke moraju planirati podizanje i održavanje nivoa kapitala adekvatnog i usklađenog s rastom i razvojem obima poslovanja i budućih aktivnosti, u cilju minimiziranja preuzetih i potencijalnih rizika kojima je banka izložena.

Kreditna zaduženja banaka u 2006. godini povećana su za 15% ili 178 miliona KM. Sa 30. 09. 2006. godine banke su imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (pet od ukupno 51) na koje se odnosi 66% ukupnih kreditnih obaveza: Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB), OEWAG Wien, Bank Polska OPIEKI, International Finance Corporation (IFC) i European fund for Southeast Europe (EFSE).

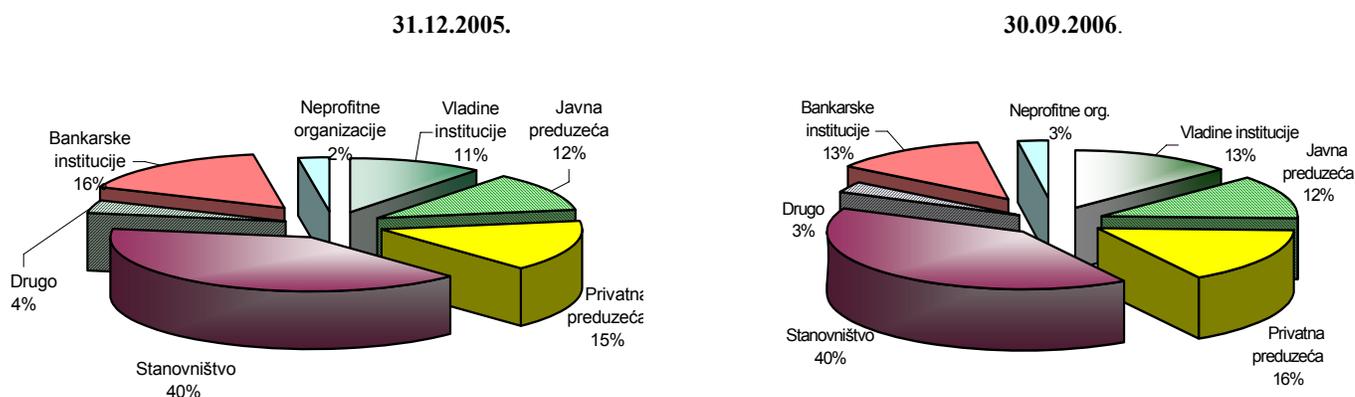
Depoziti su u tri kvartala 2006. godine povećani za 15% ili 1,1 milijardu KM. Kao i u prethodnim periodima, povećanje se najvećim dijelom odnosi na sektor privatnih banaka.

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 30. 09. 2006. godine samo 4,6% se odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

Tabela 13 : *Sektorska struktura depozita*¹²

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2004.		31.12.2005.		30.09.2006.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	599.060	10,7	733.881	10,7	1.059.150	13,4	123	144
Javna preduzeća	783.655	14,0	806.321	11,7	958.249	12,1	103	119
Privatna preduzeća i druš.	876.831	15,7	1.066.022	15,5	1.263.794	16,0	122	119
Neprofitne organizacije	180.705	3,2	169.005	2,5	189.134	2,4	94	112
Bankarske institucije	808.112	14,4	1.102.161	16,1	1.027.860	13,0	136	93
Građani	2.173.228	38,8	2.717.081	39,6	3.175.714	40,1	125	117
Ostalo	180.647	3,2	269.577	3,9	249.519	3,0	149	93
UKUPNO	5.602.238	100,0	6.864.048	100,0	7.923.420	100,0	123	115

Grafikon 9 : *Sektorska struktura depozita*

Analizirajući po sektorima, u posmatranom periodu 2006. godine najveću stopu rasta od 44% ili 325 miliona KM imali su depoziti vladinih institucija. Depoziti privatnih i javnih preduzeća imali su istu stopu rasta od 19%, što nominalno iznosi 198 miliona KM kod sektora privatnih i 152 miliona KM depozita sektora javnih preduzeća. Depoziti stanovništva sa stopom rasta od 17% ostvarili su najveći nominalni rast od 459 miliona KM. To je rezultiralo i povećanjem učešća ova četiri sektora, s tim da i dalje najveće učešće od 40,1% imaju depoziti stanovništva.

U 2006. godini valutna struktura depozita se izmijenila u korist domaće valute, odnosno učešće depozita u KM je povećano sa 41,4% na 43,7% (3,5 milijardi KM) dok je učešće depozita u stranoj valuti smanjeno sa 58,6% na 56,3% (4,4 milijarde KM), sa dominantnim učešćem EURO.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, zadržali su trend iz ranijih perioda, odnosno umjeren, kontinuiran i stabilan rast i sa 30. 09 2006. godine prešli iznos od 3 milijarde KM. U tri kvartala 2006. godine štednja je povećana za 17% ili 453 miliona KM. Od ukupno ostvarenog povećanja 74% ili 334 miliona KM odnosi se na četiri najveće banke u sistemu.

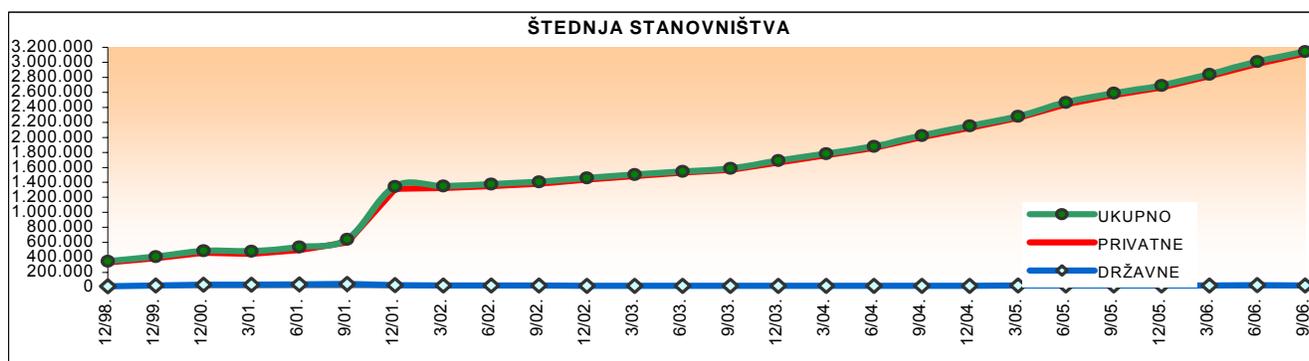
¹² Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Tabela 14 : Nova štednja stanovništva po periodima

- u 000 KM-

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2004.	31.12.2005.	30.09.2006.	3/2	4/3
1	3	3	4	5	6
Državne	22.342	26.886	27.262	120	101
Privatne	2.105.167	2.638.391	3.090.534	125	117
UKUPNO	2.127.509	2.665.277	3.117.796	125	117

Grafikon 10 : Nova štednja stanovništva po periodima

Kao i u ostalim segmentima, evidentno je postojanje jake koncentracije štednje u većim bankama, jer se 76,2% ukupne štednje nalazi u četiri najveće banke.

Od ukupnog iznosa štednje 31% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 69% u stranoj valuti.

Tabela 15 : Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)				INDEX			
	31.12.2004.		31.12.2005.		30.09.2006.	3/2	4/3	
1	3		3		4	5	6	
Kratkoročni štedni depoziti	1.360.285	63,9%	1.567.617	58,8%	1.734.755	55,6%	115	111
Dugoročni štedni depoziti	767.224	36,1%	1.097.660	41,2%	1.383.041	44,4%	143	126
UKUPNO	2.127.509	100,0%	2.665.277	100,0%	3.117.796	100,0%	125	117

Stabilnost, sigurnost i stalno poboljšanje stanja u bankarskom sektoru ima jak utjecaj na ovaj segment bankarskog poslovanja, a svi podaci ukazuju na dalje jačanje povjerenja u banke. To se posebno odražava kroz poboljšanje ročne strukture i štednih i ukupnih depozita, a posebno treba istaći kontinuitet i visok nivo stope rasta dugoročnih štednih depozita, što je dovelo do toga da se njihovo učešće u ukupnim štednim depozitima približilo procentu od 50%.

Za rast štednje u bankama u FBiH uz funkcionalnu i efikasnu bankarsku superviziju koju provodi FBA, od značaja je i postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. Ukupno 15 banaka iz Federacije BiH primljeno je u program osiguranja depozita, a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponovano 96% ukupnih depozita i 98% ukupne štednje. Preostalih sedam banaka ne mogu aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterijuma koje je propisala Agencija za osiguranje depozita: pet državnih zbog vlasničke strukture, a dvije privatne banke su pod privremenom upravom. Sigurnost depozita je garant i motiv za dalji porast štednje ne samo u ovim već i u ostalim bankama.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹³ banaka u FBiH na dan 30. 09. 2006. godine iznosio je 1.275 miliona KM.

Tabela 16 : *Regulatorni kapital*

-u 000 KM-

O P I S	31.12.2004.	31.12.2005.	30.09.2006.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
DRŽAVNE BANKE					
1.Osnovni kapital prije umanjnja	163.061	166.737	167.240	102	100
2.Odbitne stavke	2.607	4.200	5.492	161	131
a) Osnovni kapital (1-2)	160.454	162.537	161.748	101	100
b) Dopunski kapital	3.639	7.107	6.450	195	91
c) Kapital (a + b)	164.093	169.644	168.198	103	99
PRIVATNE BANKE					
1.Osnovni kapital prije umanjnja	744.519	828.196	915.244	111	111
2.Odbitne stavke	88.598	98.341	99.066	111	101
a) Osnovni kapital (1-2)	655.921	729.855	816.178	111	112
b) Dopunski kapital	217.639	290.758	290.537	134	100
c) Kapital (a + b)	873.560	1.020.613	1.106.715	117	108
UKUPNO					
1.Osnovni kapital prije umanjnja	907.580	994.933	1.082.484	110	109
2.Odbitne stavke	91.205	102.541	104.558	112	102
a) Osnovni kapital (1-2)	816.375	892.392	977.926	109	110
b) Dopunski kapital	221.278	297.865	296.987	135	100
c) Kapital (a + b)	1.037.653	1.190.257	1.274.913	115	107

U posmatranom periodu 2006. godine kapital¹⁴ je povećan za 7% ili 85 miliona KM u odnosu na kraj 2005. godine, što je rezultat povećanja osnovnog kapitala.

Rast osnovnog kapitala je najvećim dijelom iz osnova usmjerenja dobiti iz 2005. godine. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka o raspodjeli dobiti od strane skupština, ostvarena dobit 19 banaka za 2005. godinu u iznosu od 87 miliona KM raspoređena je u osnovni kapital 80% (u rezerve 45 miliona KM ili 51% i u zadržanu dobit-neraspoređenu dobit 23,6 miliona KM ili 28%), dok je 1% ili 0,5 miliona KM kod dvije banke iskorišteno za pokriće gubitaka iz ranijih godina. Pet banaka je donijelo odluku o isplati dividene u ukupnom iznosu od 17,1 milion KM što je 20% ostvarene dobiti na nivou bankarskog sistema.

Na rast osnovnog kapitala, osim navedenog, uticala je i dokapitalizacije kod dvije banke (29,6 miliona KM).

Odbitne stavke (koje su umanjile osnovni kapital) su povećane za dva miliona KM.

Dopunski kapital je ostao skoro na istom novou kao i na kraju 2005. godine, ali je u strukturi došlo do značajnih promjena: prenosa dobiti iz 2005. godine u iznosu od 43,4 miliona KM u osnovni kapital, povećanja općih rezervi za kreditne gubitke u iznosu od 19,8 miliona KM, povećanja tekuće revidirane dobiti (jedna banka) u iznosu od 13,1 milion KM, te povećanja subordinisanih dugova u iznosu od 9,6 miliona KM.

Navedene promjene su uticale na strukturu regulatornog kapitala tako da je učešće osnovnog kapitala povećano sa 75% na 77%, a dopunskog smanjeno sa 25% na 23%.

¹³ Regulatorni kapital definiran čl.8. i 9.Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

¹⁴ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

Rast regulatornog kapitala od 7% pozitivno se odrazio na neto kapital koji je u tri kvrtala 2006. godine povećan takođe za 7% ili 85 miliona KM i sa 30. 09. 2006. godine iznosi 1.258 miliona KM (kod privatnih banaka 1.090 miliona KM, a kod državnih 168 miliona KM).

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive na dan 30. 09. 2006. godine iznosi 11,5% i manja je za 0,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2005. godine.

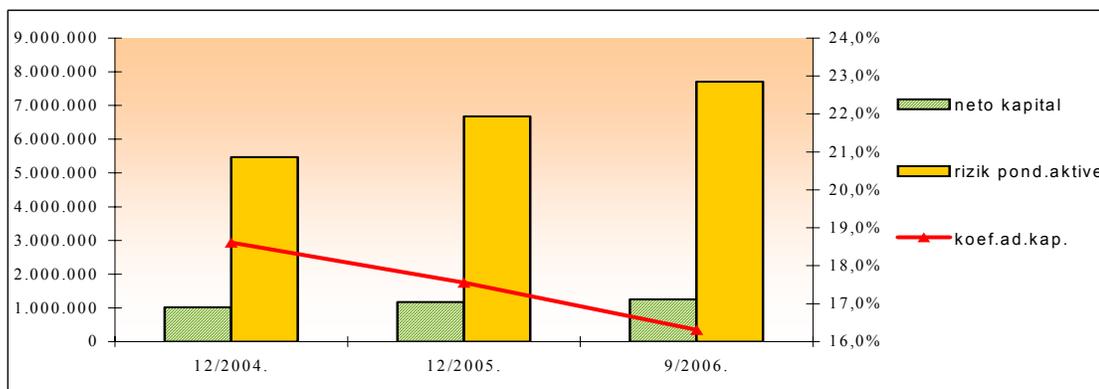
Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ponderisane rizične aktive. Ovaj koeficijent je na nivou bankarskog sektora sa 30. 09. 2006. godine iznosio 16,3% što je za 1,3 procentna poena manje nego na kraju 2005. godine. Razlog ovom padu je rast rizikom ponderisane aktive za 15%, najviše zbog povećanja kreditnih plasmana, dok je neto kapital imao povećanje po stopi manjoj za osam procentnih poena. Međutim, treba imati u vidu i činjenicu da tokom godine u obračun neto kapitala ulazi samo revidirana tekuća dobit, što je slučaj kod jedne banke (13,1 milion KM). Ako se u kalkulaciju uključi i preostali iznos finansijskog rezultata, odnosno dobit od 60 miliona KM ostvarene na nivou bankarskog sistema za devet mjeseci 2006. godine, stopa adekvatnosti je bolja i iznosi 17,1%, što je za 0,5 procentnih poena manje u odnosu na kraj 2005. godine.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i obezbjeđenju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju

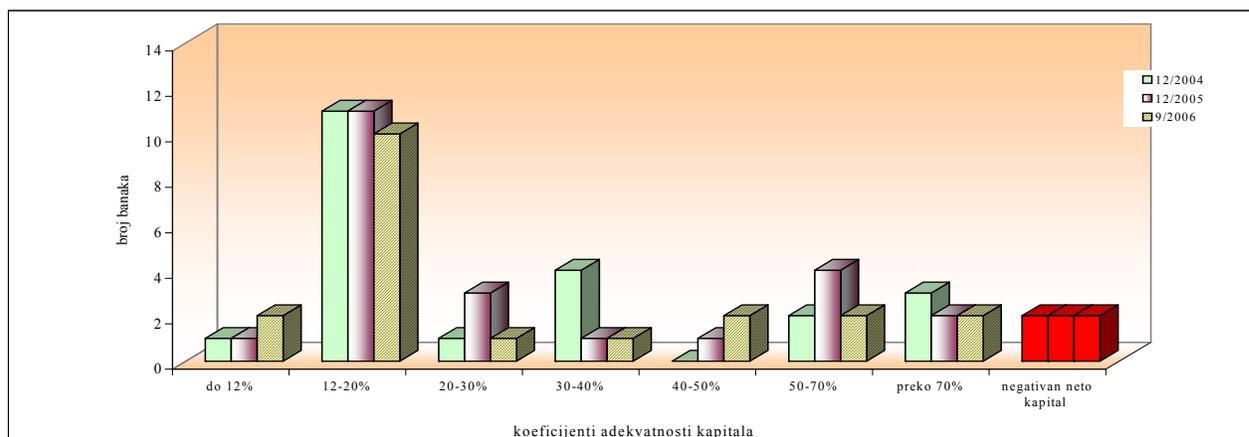
Tabela 17 : *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

O P I S	31.12.2004.	31.12.2005.	30.09.2006.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
NETO KAPITAL	1.018.626	1.173.022	1.257.677	115	107
RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKIVALENATA	5.472.154	6.681.510	7.711.136	122	115
STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA)	18,6%	17,6%	16,3%	95	93

Grafikon 11 : *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Grafikon 12 : Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Od ukupno 22 banke u FBiH na dan 30. 09. 2006. godine, 18 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a četiri banke, sve pod privremenom upravom, imale su koeficijent adekvatnosti kapitala manji od 12% (dvije banke, a dvije su imale negativan koeficijent adekvatnosti).

Evo kako se kreće koeficijent adekvatnosti kapitala kod 18 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- četiri najveće banke imaju stopu od 12,6% do 13,9%,
- deset banaka ima stopu između 12% i 20%,
- četiri banke imaju stopu između 21% i 50%,
- dvije banke imaju stopu između 51% i 70%,
- dvije banke imaju stopu veću od 70%.

Dalje jačanje kapitalne osnove je prioritetan zadatak najvećeg broja banaka, a u fokusu su velike banke u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankarskog sistema. Prateći ekspanziju banaka i vršeći redovan nadzor ovog segmenta, FBA je prema bankama, zavisno od ocjene njihove adekvatnosti kapitala i rizičnog profila institucije, poduzimala različite korektivne i nadzorne mjere, kao što su: donošenje strategije za održavanje nivoa kapitala i plana koji će osigurati kvantitet i kvalitet (strukturu) kapitala u skladu s prirodom i složenosti bančinih sadašnjih i budućih poslovnih aktivnosti i preuzetom i potencijalnom riziku, zatim pojačan nadzor i intenzivnije praćenje banke, zahtjev za pribavljanje dodatnog kapitala u cilju jačanja kapitalne osnove, ograničavanje i smanjenje izloženosti kreditnom riziku vezano za određene vrste koncentracija, praćenje provođenja usvojenih planova kapitala i to posebno pribavljanja dodatnog kapitala iz eksternih izvora, nadziranje poštivanja i provođenja naloženih mjera i sl.

Sve je to rezultiralo poboljšanjem stanja u ovom segmentu i garant je sigurnosti i stabilnosti banaka i ukupnog sistema.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Bruto aktiva¹⁶ bilansa banaka u FBiH na dan 30. 09. 2006. godine iznosila je 11,1 milijardu KM, što je za 15% ili 1,4 milijarde KM više nego na kraju 2005. godine. Vanbilansne rizične stavke iznosile su 1,7 milijardi KM i veće su za 23% ili 321 milion KM.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹⁷ iznosila je 12,8 milijardi KM i za 16% je veća u odnosu na kraj 2005. godine.

Tabela 18 : Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici

-u 000 KM-

O P I S	IZNOS (u 000 KM)					INDEX		
	31.12.2004.	Strukt. %	31.12.2005.	Strukt. %	30.09.2006.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	4.208.295	53,5	5.326.900	55,2	6.123.748	55,2	127	115
Kamate	29.856	0,4	37.531	0,4	34.839	0,3	126	93
Dospjela potraživanja	209.218	2,7	214.045	2,2	243.335	2,2	102	114
Potraživanja po plać. garancijama	5.026	0,1	4.132	0,0	3.961	0,0	82	96
Ostali plasmani	40.811	0,4	23.950	0,2	29.958	0,3	59	125
Ostala aktiva	3.378.320	42,9	4.050.650	42,0	4.653.064	42,0	120	115
UKUPNA AKTIVA	7.871.526	100,0	9.657.208	100,0	11.088.905	100,0	123	115
VANBILANS	1.046.809		1.391.183		1.712.380		133	123
AKTIVA S VANBILANSOM	8.918.335		11.048.391		12.801.285		124	116
RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM	5.762.704		7.091.338		8.319.320		123	117
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	282.412		313.873		340.796		111	109
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	285.090		314.175		342.202		110	109

Nerizične stavke iznose 4,5 milijardi KM ili 35% ukupne aktive sa vanbilansom i za 13% su veće u odnosu na kraj 2005.godine, što je najvećim dijelom rezultat porasta novčanih sredstava. S druge strane, rizična aktiva s vanbilansom iznosi 8,3 milijardi KM i u 2006. godine povećana je za 1,2 milijarde KM ili 17%.

Kreditni plasmani su u proteklih devet mjeseci porasli za 15% ili 826 miliona KM, ali sa gotovo istim učešćem u strukturi aktive od 59%. Dospjela potraživanja porasla su za 14%, a njihovo učešće u strukturi aktive iznosi 2,3%.

Analitički podaci po bankama pokazuju da je kod šest banaka (pet pod privremenom upravom) došlo do smanjenja kreditnih plasmana. Kod pet banaka stopa rasta kreditnih plasmana iznosila je između 2% i 10%, dok je kod deset banaka ostvaren porast između 10% i 32%.

¹⁶ Izvor podataka : Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

¹⁷ Aktiva definisana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka.

Četiri najveće banke u F BiH povećale su kreditne plasmane za 639 miliona KM što je 77% ukupnog povećanja na nivou bankarskog sektora, a njihovo učešće u ukupnim kreditima poraslo je sa 70,5% na 71,4%.

Iz analize sektorske strukture kredita može se zaključiti da su najveće povećanje u iznosu od 515 miliona KM ili 18% imali plasmani dati stanovništvu, što je dovelo do povećanja učešća sa 50,2% na 51,8%. Plasmani privatnim preduzećima povećani su za 13% ili 321 milion KM, ali sa smanjenjem učešća sa 44,1% na 43,4%. Prema dostavljenim podacima od banaka, sa stanjem 30. 09. 2006. godine s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, najveće učešće od cca 71% su krediti odobreni za finansiranje potrošnih dobara¹⁸, na stambene kredite se odnosi 24%, a sa preostalih 5% kreditirani su mali zanati i mali biznis i poljoprivreda.

U ostalim sektorima zabilježene su manje promjene u nominalnom i relativnom iznosu.

Četiri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 73% ukupnih kredita datih ovom sektoru i za jedan procentni poen je manje u odnosu na kraj 2005. godine, dok isti pokazatelj za sektor privatnih preduzeća iznosi 71%, što je povećanje od dva procentna poena u odnosu na kraj 2005. godine.

Promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita data je u sljedećoj tabeli:

Tabela 19 : *Sektorska struktura kredita*

-u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2004.		31.12.2005.		30.09.2006.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	31.810	0,7	35.513	0,6	32.779	0,5	112	92
Javna preduzeća	203.698	4,6	188.143	3,4	174.283	2,7	92	93
Privatna preduzeća i društ.	1.933.595	43,7	2.446.358	44,1	2.767.446	43,4	127	113
Neprofitne organizacije	3.619	0,1	9.276	0,2	16.607	0,3	256	179
Bankarske institucije	34.082	0,8	33.123	0,5	32.656	0,5	97	99
Gradani	2.139.699	48,4	2.784.053	50,2	3.298.855	51,8	130	118
Ostalo	76.036	1,7	48.611	1,0	48.418	0,8	64	100
UKUPNO	4.422.539	100,0	5.545.077	100,0	6.371.044	100,0	125	115

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije¹⁹ i vanbilansne stavke dati su u sljedećoj tabeli:

¹⁸ Uključeno kartično poslovanje.

¹⁹ U skladu sa članom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banke su dužne da formiraju i kontinuirano održavaju rezerve za OKR i PKG u sljedećim procentima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

Tabela 20 : Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici(PKG) i vanbilansne stavke (otpisana aktiva i suspendirana kamata)

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEKS	
	31.12.2004.			31.12.2005.			30.09.2006.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	4.725.199	82,0	94.501	5.943.367	83,8	118.864	6.946.311	83,5	138.924	126	117
B	730.737	12,7	53.633	831.403	11,7	62.512	1.058.466	12,7	77.816	114	127
C	143.586	2,5	42.104	157.310	2,2	41.915	163.635	2,0	38.615	110	104
D	162.299	2,8	91.294	159.224	2,3	90.551	150.859	1,8	85.419	98	95
E	883	0,0	880	34	0,0	31	49	0,0	22	4	64
Rizična ak. (A-E)	5.762.704	100,0	282.412	7.091.338	100,0	313.873	8.319.320	100,0	340.796	123	117
Nerizična akt.²⁰	3.155.631			3.957.053			4.481.965			125	113
UKUPNO	8.918.335			11.048.391			12.801.285			124	116
VANBILANSNA EVIDENCIJA											
E	343.472	83,3		385.601	87,6		398.751	89,1		112	103
Susp. kamata	68.680	16,7		54.426	12,4		48.790	10,9		79	90
UKUPNO	412.152	100,0		440.027	100,0		447.541	100,0		107	102

Rizična aktiva sa vanbilansom (A-E) iznosi 8,3 milijardi KM i povećana je za 1,2 milijarde KM ili 17%, a nerizična 4,5 milijardi KM i za 13% je veća u odnosu na kraj 2005.godine, a što je najvećim dijelom rezultat porasta novčanih sredstava.

Ako se analizira kvalitet rizične aktive indikativno je povećanje klasifikovane aktive (B-E) za 20% ili 225 miliona KM, i to plasmana sa posebnom napomenom (B kategorija) za 27% ili 227 miliona KM, dok je sama nekvalitetna aktiva (C-E) manja za 1% ili dva miliona KM. Porast aktive s posebnom napomenom (B kategorija) i koncentriranje stavki u ovoj kategoriji navodi na zaključak da je prisutan blagi trend pogoršanja kvaliteta aktive, ali i sumnja da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirane kao nekvalitetna aktiva. Na to ukazuju i indikatori kvaliteta aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivi. Koeficijent odnosa klasifikovane aktive i rizične aktive je sa 30. 09. 2006. godine iznosio 16,5% što je za 0,3 procentna poena lošije nego na kraju 2005. godine, a zbog bržeg rasta klasifikovane aktive (20%) od rasta rizične aktive (17%). Međutim, ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne aktive i rizične aktive, sa 30. 09. 2006. godine ovaj koeficijent je iznosio 3,8% i to je relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2005. godine je čak bolji za 0,7 procentnih poena. Na kraju, najveće učešće B kategorije od 12,7% u rizičnoj aktivi i njen porast za jedan procentni poen u 2006. godini, uz istovremeni pad učešća nekvalitetne aktive sa 4,5% na 3,8%, su činjenice koje ukazuju da je kreditni rizik u porastu. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitet plasmana i formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se radi o relativno novim kreditima sa dugim rokovima dospijanja, pa se stoga i problemi vezani za kvalitet aktive ne uočavaju pravovremeno, odnosno na određeni način su prikriiveni upravo kroz najveći rast B kategorije.

Sektorska analiza analitičkih podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: privatnim preduzećima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima kod kredita datim pravnim licima, uz lagani trend

²⁰ Stavke aktive na koje se, u skladu s članom 22.stav 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%

pogoršanja ovih parametara. Sa 30. 09. 2006. godine od ukupnih kredita odobrenih pravnim licima 1.187 miliona KM ili 38,6% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2005. godine 35,5%), dok kod kredita stanovništvu iznosi 186 miliona ili 5,6% (31. 12. 2005. godine 6%). Pogoršanje kvaliteta kredita pravnim licima je rezultat rasta kredita u B kategoriji za 236 miliona ili 33%, jer je nekvalitetna aktiva kod kredita pravnim licima povećana za 1% i sa 30. 09. 2006.godine iznosi 223 miliona KM ili 7,6% od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru. Nekvalitena aktiva kod kredita stanovništvu iznosi 77 miliona KM ili 2,3% od ukupnih kredita odobrenih stanovništvu.

U 2006. godini banke su isknjižile iz bilansa u vanbilans, odnosno otpisale potraživanja u iznosu od 62,9 miliona KM i suspendovane kamate u iznosu od 18,3 miliona KM. U istom periodu izvršen je trajni otpis stavki aktive u iznosu od 15,9 miliona KM i suspendovane kamate 12,6 miliona KM. Banke su uspjele u istom periodu da naplate ranije otpisanu aktivu u iznosu od 28,5 miliona KM i 9,5 miliona KM suspendovane kamate, što se pozitivno odrazilo na njihovu profitabilnost.

Na kraju trećeg kvartala 2006. godine saldo otpisane aktive iznosio je 399 miliona KM i veći je za 3% nego na kraju 2005. godine, dok je saldo suspendovane kamate iznosio 49 miliona KM, a u odnosu na kraj 2005. godine manji je za 10% ili 5,6 miliona KM.

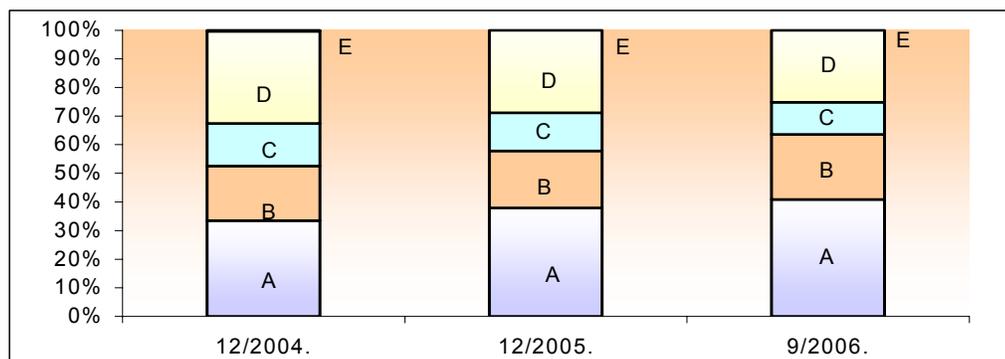
Od ukupno otpisane aktive na otpisanu aktivu po kreditima datim stanovništvu odnosi se 54 miliona KM ili 14%, a na suspendovanu kamatu 6,8 miliona KM ili 14%.

Nivo općeg kreditnog rizika i procjenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 21 : *Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka*

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2004.		31.12.2005.		30.09.2006.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	94.501	33,5	118.884	37,9	138.924	40,8	126	117
B	53.633	19,0	62.517	19,9	77.816	22,8	117	124
C	42.104	14,9	41.954	13,4	38.615	11,3	100	92
D	91.294	32,3	90.465	28,8	85.419	25,1	99	94
E	880	0,3	31	0,0	22	0,0	4	71
UKUPNO	282.412	100,0	313.851	100,0	340.796	100,0	111	109

Grafikon 13 : *Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka*

Prema izvještajima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući nivo formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2005. godine, rezerve za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke veće su za 9% i iznosile su 342 miliona KM, odnosno 4,1% rizične aktive sa vanbilansom i isti je za 0,3 procentna poena manji nego na kraju 2005. godine. Sa 30. 09. 2006. godine banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 7,4%, za C kategoriju 23,6%, D kategoriju 57,5% i E 100%.

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je još uvijek dominantni rizik kod većine banaka kreditni rizik, da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontrinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao provjere istog ciljanim on site kontrolama.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom²¹, što je regulisano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvataju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i višeg rukovodstva banke i
- subsidijarnim licima i drugim preduzećima kapitalno povezanim s bankom.

²¹ Član 39.stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama definiše pojam “lica povezana s bankom”, gdje više nisu uključeni uposleni radnici.

Tabela 22: *Transakcije s povezanim licima*

-000 KM-

Opis	DATI KREDITI			INDEKS	
	31.12.2004.	31.12.2005.	30.09.2006.	3/2	4/3
	1	2	3	4	5
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs.i drugim kapitalno povezanim pred.	40.084	28.520	21.376	71	75
Članovima Nadzornog odbora	141	101	36	72	36
Upravi banke i uposlenim radnicima	2.392	2.663	1.893	111	71
UKUPNO	42.617	31.284	23.305	73	74
Potencijalne i preuzete vanbil.obaveze	3.235	911	387	28	42

FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka sa povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom, obim transakcija s povezanim licima ima opadajući trend, a time i izloženost riziku prema ovim licima.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilansa uspjeha, banke u Federaciji BiH za prvih devet mjeseci 2006. godine ostvarile su pozitivan finansijski rezultat-dobit u iznosu od 73,1 milion KM, što je za 19% više nego u istom periodu 2005. godine, odnosno za 20% više od ostvarene dobiti u 2005. godini.

Pozitivan finansijski rezultat od 79,9 miliona KM ostvarilo je 16 banaka što je za 17,4% ili 11,8 miliona KM više nego u istom periodu 2005. godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 6,8 miliona KM ostvarilo je šest banaka (dvije državne i četiri privatne) i isti je neznatno veći u odnosu na uporedni period 2005. godine (4,3% ili 0,3 miliona KM).

Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 23: *Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak*

-000 KM-

Datum/Opis	Na nivou sistema		Privatne banke		Državne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
30.09.2004.						
Gubitak	-14.543	8	-14.016	6	-527	2
Dobit	46.492	18	41.764	13	4.728	5
Ukupno	31.949	26	27.748	19	4.201	7
30.09.2005.						
Gubitak	-6.559	6	-5.716	3	-843	3
Dobit	68.127	18	64.569	15	3.558	3
Ukupno	61.568	24	58.853	18	2.715	6
30.09.2006.						
Gubitak	-6.844	6	-5.210	4	-1.634	2
Dobit	79.956	16	76.572	13	3.384	3
Ukupno	73.112	22	71.362	17	1.750	5

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (79,9 miliona KM) 74,6% ili 59,7 miliona KM se odnosi na četiri najveće banke u sistemu, dok se od ukupnog gubitka (6,8 miliona KM) 85,6% ili 5,8 miliona KM odnosi na tri banke (jednu državnu i dvije privatne). Finansijski rezultat državnih banaka nema značajniji uticaj na ukupnu profitabilnost bankarskog sektora.

Na osnovu analitičkih podataka, kao i parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenata koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja) ukupna profitabilnosti sistema se poboljšava kao rezultat sveukupnog trenda poboljšanja i stabilizacije bankarskog sektora.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 489 miliona KM sa stopom rasta od 14% ili 58,4 miliona KM. U strukturi ukupnog prihoda i dalje raste učešće neto kamatnog prihoda na koji se odnosi 57,7% ukupnog prihoda (u istom periodu 2005.godine 56,7%), dok se učešće operativnih prihoda, iako sa stopom rasta od 11%, smanjilo sa 43,3% na 42,3%.

Ukupni prihodi od kamata u ovom periodu u odnosu na isti period prošle godine povećani su za 21% i iznose 450 miliona KM, dok su istovremeno rashodi po osnovu kamata rasli znatno brže i to za 31% i iznose 168 miliona KM, tako da je neto kamatni prihod na nivou bankarskog sistema imao nešto nižu stopu rasta (16%) i iznosio je 282 miliona KM.

Operativni prihodi porasli su za 11% u odnosu na isti period prethodne godine, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je za samo 1,0%.

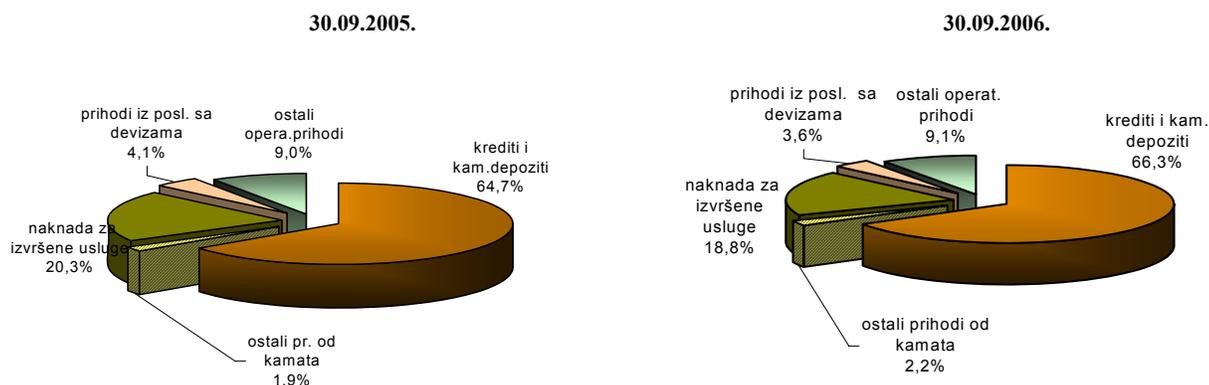
Ukupni nekamatni rashodi veći su za 13% ili 46,8 miliona KM u odnosu na isti period prethodne godine, što iznosi visokih 85% od ukupnog prihoda. U okviru ovih troškova rast od 11% imali su troškovi plata i doprinosa, a troškovi fiksne aktive i režije 10%. Troškovi rezervi za kreditne gubitke su povećani za 12% i njihovo učešće u strukturi nekamatnih rashoda od 22% ostalo je nepromijenjeno.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima:

Tabela 24 : Struktura ukupnih prihoda

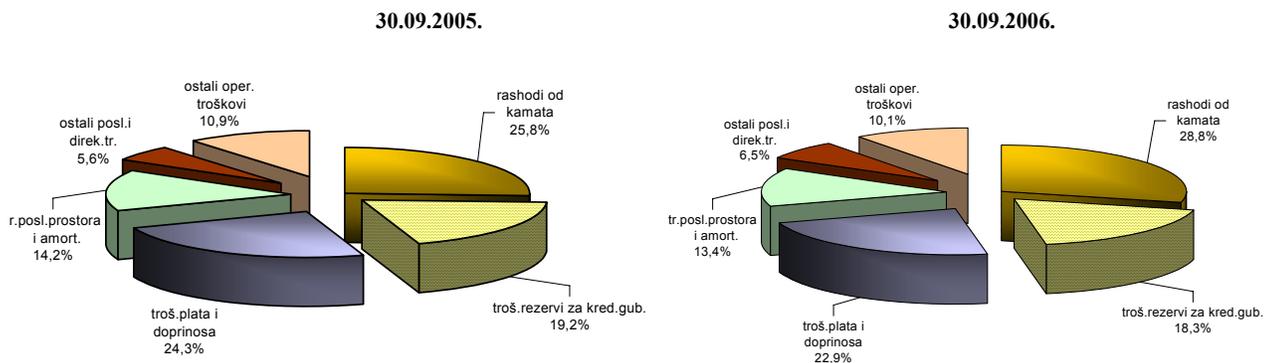
- u 000 KM-

Struktura ukupnih prihoda	30.06.2004.		30.06.2005.		30.09.2006.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatnosni rač. depozita kod depoz.inst.	19.834	4,5	31.107	5,6	46.151	7,0	157	148
Kreditni i poslovi lizinga	256.263	58,1	330.528	59,1	389.577	59,3	129	118
Ostali prihodi od kamata	8.097	1,8	10.805	1,9	14.317	2,2	133	133
UKUPNO	284.194	64,5	372.440	66,6	450.045	68,5	131	121
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	93.291	21,2	113.616	20,3	123.289	18,8	122	109
Prihodi iz posl. sa devizama	19.508	4,4	22.775	4,1	23.754	3,6	117	104
Ostali operativni prihodi	43.894	10,0	50.065	9,0	59.924	9,1	114	120
UKUPNO	156.693	35,5	186.456	33,4	206.967	31,5	119	111
UKUPNI PRIHODI (I + II)	440.887	100,0	558.896	100,0	657.012	100,0	127	118

Grafikon 14 : *Struktura ukupnih prihoda*Tabela 25 : *Struktura ukupnih rashoda*

- u 000 KM-

Struktura ukupnih rashoda	30.09.2004.		30.09.2005.		30.08.2006.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	71.505	17,5	98.862	19,9	124.245	21,3	138	126
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	15.197	3,7	24.920	5,0	36.829	6,3	164	148
Ostali rashodi od kamata	2.380	0,6	4.493	0,9	6.933	1,2	189	154
UKUPNO	89.082	21,8	128.275	25,8	168.007	28,8	143	131
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik potencijalne kreditne gubitke	83.080	20,3	95.683	19,2	106.991	18,3	115	112
Troškovi plata i doprinosa	106.953	26,2	120.880	24,3	133.746	22,9	113	111
Troškovi posl.prostora i amortizacija	61.590	15,1	70.744	14,2	78.003	13,4	115	110
Ostali poslovni i direktni troškovi	23.659	5,8	27.592	5,6	37.895	6,5	117	137
Ostali operativni troškovi	44.574	10,9	54.154	10,9	59.258	10,1	121	109
UKUPNO	319.856	78,2	369.053	74,2	415.893	71,2	115	113
UKUPNI RASHODI (I + II)	408.938	100,0	497.328	100,0	583.900	100,0	122	117

Grafikon 15 : *Struktura ukupnih rashoda*

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti²² za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

Tabela 26 : *Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima*

-u %-

KOEFICIJENTI	31.12.2004.	31.12.2005.	30.09.2006.
Povrat na prosječnu aktivu	0,69	0,72	0,99
Povrat na prosječni ukupni kapital	5,57	6,31	9,22
Povrat na prosječni dionički kapital	6,61	7,81	12,14
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	4,08	4,05	3,80
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	3,41	3,03	2,79
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	7,49	7,08	6,59
Poslovni i direktni rashodi ²³ /prosječna aktiva	2,20	2,01	1,95
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	4,57	4,28	3,65
Ukupni neamatni rashodi/ prosječna aktiva	6,76	6,29	5,60

Tabela 27 : *Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 30.09. 2006.*

-u %-

KOEFICIJENTI	30.09. 2006.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK UFBiH
Povrat na prosječnu aktivu	0,57	1,00	0,99
Povrat na prosječni ukupni kapital	1,40	10,67	9,22
Povrat na prosječni dionički kapital	1,61	14,66	12,14
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,42	3,82	3,80
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	5,00	2,69	2,79
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	8,41	6,51	6,59
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	3,53	1,88	1,95
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	4,31	3,62	3,65
Ukupni neamatni rashodi/ prosječna aktiva	7,85	5,51	5,60

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti uočava se da i pored toga što je iznos ostvarene dobiti veći u odnosu na isti period prethodne godine i sa ROAA (povrat na prosječnu aktivu) od 0,99% i ROAE (povrat na prosječni dionički kapital) od 12,14%, ipak produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (6,59%), kao i ostvareni neto kamatni i operativni prihod po jedinici prosječne aktive, je lošija zbog, s jedne strane, daljeg znatno bržeg rasta prosječne aktive od ukupnog prihoda (neto kamatni i operativni prihodi), a s druge strane značajnog učešća aktive koja ne ostvaruje prihode ili donosi minimalne prihode, kao što su novčana sredstva, fiksna aktiva i sl. Na strani rashoda pokazatelji su nešto bolji u odnosu na prethodne periode, što je rezultat značajnog rasta aktive, a ne poboljšanja upravljanja ovim troškovima.

Svi ključni pokazatelji profitabilnosti analizirani prema kriterijumu vlasništva u bankama, pokazuju da privatne banke posluju rentabilnije, produktivnije i efikasnije, što im osigurava konkurentnu prednost u odnosu na državne banke i ukazuje na nužnost završetka privatizacije preostalih državnih banaka.

²² Koeficijenti sa 30.09.2006. godine preračunati su na godišnji nivo.

²³ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

Profitabilnost banaka u narednom periodu i dalje će najviše zavisiti od kvaliteta aktive, odnosno izloženosti banke kreditnom riziku, te efikasnog upravljanja operativnim troškovima. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi i strategija daljeg rasta i razvoja banke, jer se time najdirektnije utiče na njene performanse.

2.3. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najsloženijih i najvažnijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu. Takođe, to je jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospijeca.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijeca instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

Na osnovu dostavljenog seta izvještaja koji se odnose na segment likvidnosti, te svih ostalih relevantnih podataka iz drugih izvještaja, kao i ocjene u on site kontrolama adekvatnosti pozicije likvidnosti banaka i praksi banke u upravljanju izvorima sredstava u odnosu na njen rizik, analizira se izloženost riziku likvidnosti i likvidnosna pozicija banaka pojedinačno i ukupnog bankarskog sistema.

U posljednje tri godine, po nalogu FBA, banke u Federaciji BiH provele su intenzivne aktivnosti na poboljšanju ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza, koja je bila značajno narušena u periodu koji je prethodio, a zbog kreditne ekspanzije i to dugoročnih kredita, finansiranih iz izvora (najviše depozita) koji nisu bili adekvatne ročnosti. Provedene aktivnosti i mjere pozitivno su se odrazile na smanjenje debalansa u ročnim profilima stavki aktive i obaveza i postizanje usklađenosti u okviru propisanih limita.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH najveće učešće od 73,4% imaju depoziti i uzeti krediti 12,3% koji su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, a značajno su doprinijeli ročnom usklađivanju dospijeca stavki aktive i obaveza.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, iako je već duži period prisutan trend poboljšanja. Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima, a u ovom slučaju se negativno efektira na profitabilnost banaka.

Tabela 28 : Ročna struktura depozita

- u 000 KM-

DEPOZITI	31.12.2004.		31.12.2005.		30.09.2006.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju	2.663.053	47,5	3.264.937	47,5	3.854.590	48,6	123	118
Do 3 mjeseca	389.395	7,0	408.679	6,0	289.422	3,7	105	71
Do 1 godine	490.685	8,8	541.832	7,9	711.544	9,0	110	131
1. Ukupno kratkoročni	3.543.133	63,3	4.215.448	61,4	4.855.556	61,3	119	115
Do 3 godine	1.367.882	24,4	1.709.665	24,9	2.101.465	26,5	125	123
Preko 3 godine	691.223	12,3	938.935	13,7	966.399	12,2	136	103
2. Ukupno dugoročni	2.059.105	36,7	2.648.600	38,6	3.067.864	38,7	129	116
UKUPNO (1 + 2)	5.602.238	100,0	6.864.048	100	7.923.420	100	123	115

Analizirajući ročnu strukturu depozita prema dvije osnovne grupe, u odnosu na 2005. godinu, evidentan je nešto brži rast dugoročnih depozita (16% ili 419 miliona KM) u odnosu na kratkoročne (15% ili 640 miliona KM).

U kratkoročnim depozitima u odnosu na 2005. godinu najveći nominalni rast od 590 miliona KM (stopa rasta 18%) ostvaren je kod depozita po viđenju, u okviru kojih su depoziti vladinih institucija porasli za značajnih 60% ili 344 miliona KM (samo u trećem kvartalu 2006. godine povećani su za 210 miliona KM), što se vjerovatno najviše odnosi na rast prikupljenih sredstava po osnovu PDV-a. Depoziti oročeni preko tri mjeseca do jedne godine imali su najveću stopu rasta od 31% ili 170 miliona KM.

Zbog ostvarenih gotovo istih stopa rasta obje grupe depozita zadržale su učešće na nivou 2005. godine (kratkoročni 61,3%, a dugoročni 38,7%). Treba istaći da je dominantno učešće dugoročnih depozita dva sektora, i to: stanovništva od 45,1% i bankarskih institucija 28,9%, s tim da se na depozite stanovništva odnosi 56,9% depozita oročenih do tri godine, a kod depozita oročenih preko tri godine sredstva sektora bankarskih institucija učestvuju sa 62,4%.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog porfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

Tabela 29 : Ročna struktura kredita

-u 000 KM-

KREDITI	31.12.2004.		31.12.2005.		30.09.2006.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	214.244	4,8	218.177	3,9	247.296	3,9	102	113
Kratkoročni krediti	991.183	22,4	1.134.850	20,5	1.270.331	19,9	115	112
Dugoročni krediti	3.217.112	72,8	4.192.050	75,6	4.853.417	76,2	130	116
UKUPNO KREDITI	4.422.539	100,0	5.545.077	100,0	6.371.044	100,0	125	115

U 2006.godini dugoročni krediti su povećani za 16% ili 661 milion KM (od čega se na stanovništvo odnosi 72%), a kratkoročni za 12% ili 135 miliona KM (od čega se na privatna preduzeća odnosi 79%), što je uticalo i na promjenu njihove strukture u ukupnim kreditima (učešće dugoročnih kredita povećano je za 0,6 procentnih poena, odnosno na 76,2%, za koliko je smanjeno učešće kratkoročnih).

Sektorska analiza po ročnosti pokazuje da se od ukupnih kredita datih stanovništvu 90% odnosi na dugoročne kredite, a kod kredita plasiranih privatnim preduzećima 61%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 59%.

Banke su u 2005. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH²⁴. Putem obavezne rezerve kao značajnog instrumenta monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i relativno finansijski nerazvijenog tržišta, ostvaruje se primarno monetarni cilj odnosno monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utiče takođe značajno na iznos koji banke drže na računima rezerve kod Centralne banke u domaćoj valuti čime se osigurava visoka likvidnost pojedinačno banaka i bankarskog sektora, iako se to negativno reflektira na profitabilnost banaka.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijenata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tabeli :

Tabela 30 : Koeficijenti likvidnosti

- u % -

Koeficijenti	31.12.2004.	31.12.2005.	30.09.2006.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ²⁵ / ukupna aktiva	37,3	37,8	38,1
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	60,5	63,9	61,7
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	70,4	66,9	69,4
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ²⁶	68,5	69,2	68,8

Iako je u 2006. godini došlo do manjeg pogoršanja osnovnih pokazatelja likvidnosti, najviše zbog daljeg rasta kreditnih plasmana, ipak se može reći da je pozicija likvidnosti bankarskog sistema u Federaciji BiH dobra, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pokrivenošću kratkoročnih obaveza likvidnim sredstvima. Ročna struktura izvora, primarno depozinog potencijala, kao i ostvareni veći porast kratkoročnih finansijskih obaveza (depozita) uticale su na blago pogoršanje strukturnog pokazatelja učešća kratkoročnih obaveza u ukupnim finansijskim obavezama, iako se to može samo uslovno reći budući da je relevantniji indikator odnos kratkoročnih finansijskih stavki aktive i kratkoročnih obaveza po kriteriju preostalih dospjeća. Posljednji pokazatelj izražen kao odnos kredita i izvora iz kojih su isti finansirani (depoziti i uzeti krediti) takođe je veoma dobar i na nivou je iskustvenog standarda, iako je za 1,7 procentnih poena manji u odnosu na 2005. godinu.

Propisani regulatorni zahtjevi prema bankama su dosta restriktivni, što je i rezultiralo dobrom likvidnošću banaka pojedinačno i ukupnog bankarskog sistema. Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava, i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

²⁴ Krajem 2005. godine došlo je do izmjene propisa i povećanja stope obavezne rezerve, koja je od 01.12.2005.godine povećana sa 10% na 15%.

²⁵ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospjeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

²⁶ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

Tabela 31 : *Pozicija likvidnosti- dekadni prosjek i dnevni minimum*

Opis	31.12.2004.	31.12.2005.	30.09.2006.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	2.502.469	2.687.043	3.204.019	107	119
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	2.305.200	2.371.336	3.061.895	103	126
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	3.598.348	4.165.268	4.750.408	116	114
4.Iznos obaveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	719.670	833.054	950.082	116	114
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	359.835	416.527	475.041	116	114
5.Ispunjenje obaveze : <i>dekadni prosjek</i>					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	1.782.799	1.853.989	2.253.937	104	122
6. Ispunjenje obaveze : <i>dnevni minimum</i>					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	1.945.365	1.954.809	2.586.854	100	132

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, za analizu pozicije likvidnosti od ključnog značaja je praćenje preostalih dospijuća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je s aspekta propisanih minimalnih limita kreirana na vremenski horizont od 180 dana.

Tabela 32 : *Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana*

Opis	31.12.2004.	31.12.2005.	30.09.2006.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
I. 1- 30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	3.357.819	4.051.257	4.762.508	121	118
2. iznos finansijskih obaveza	3.121.488	3.668.868	4.300.103	118	117
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	236.331	382.389	462.405	162	121
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,6%	110,4%	110,80%		
b) Propisani minimum %	100,0%	100,0%	100,00%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	7,6%	10,4%	10,80%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	3.723.961	4.559.015	5.255.754	123	115
2. iznos finansijskih obaveza	3.496.272	4.150.956	4.764.805	119	115
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	227.689	408.059	490.949	179	120
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	106,5%	109,8%	110,30%		
b) Propisani minimum %	100,0%	100,0%	100,00%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	6,5%	9,8%	10,30%		
II. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	4.188.159	5.091.381	5.839.617	122	115
2. iznos finansijskih obaveza	3.877.037	4.598.836	5.349.054	119	116
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	311.122	492.545	490.563	158	100
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	108,0%	110,7%	109,20%		
b) Propisani minimum %	95,0%	95,0%	95,00%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	13,0%	15,7%	14,20%		

Iz pregleda se zaključuje da su se banke na dan 30. 09. 2006. godine pridržavale propisanih ograničenja, i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite i u odnosu na 2005. godinu.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH je, na osnovu svih iznesenih pokazatelja, visoka, što je i rezultat postojeće restriktivne regulative. Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu rastući trend i nivo kreditnog rizika, banke će u narednom periodu trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza banke na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka. FBA će, i putem izvještaja i on site kontrola u bankama, pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.4. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim usljed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti -individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja uticaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka kojom se regulišu minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom.

Neusklađenost (razlika) između stavki koje se odnose na pojedinu stranu valutu u aktivni i pasivi bilansa i vanbilansu, predstavlja otvorenu deviznu poziciju (duga ili kratka) koja se može kretati samo u granicama minimalnih propisanih ograničenja obračunatih u odnosu na visinu osnovnog kapitala banke.²⁷

U cilju praćenja poštivanja propisanih ograničenja banke dnevno izvještavaju FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor i gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO. Međutim, banke su u posljednje dvije godine, po nalogu FBA, poduzele značajne aktivnosti kako bi se uskladile s propisanim ograničenjima i otklonile ogromne valutne debalanse i neusklađenost, i to najviše za EURO. Način usklađivanja i održavanja devizne pozicije u skladu s propisanim limitima, bio je specifičan za svaku pojedinačnu banku i određen najviše bilansnom i valutnom strukturom bančine aktive i obaveza.

Sa 30. 09. 2006. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 24,5% ili 2,6 milijardi KM (na kraju 2005. godine 26,5% ili 2,48 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 54,3% ili 5,9 milijardi KM (na kraju 2005. godine 55,7% ili 5,2 milijarde KM).

²⁷ Članom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, a za ostale valute do 20%, i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi²⁸ dominantno je učešće EURO sa 81% ili 2,1 milijardu KM (na kraju 2005. godine 77% ili 1,9 milijardi KM), a u obavezama 89,5% ili 5,2 milijarde KM (na kraju 2005. godine 89% ili 4,7 milijardi KM).

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditni) i obaveza²⁹, koji je posebno značajan u aktivi³⁰. Učešće kredita ugovorenih s valutnom klauzulom u finansijskoj aktivi iznosi 59,4% ili 3,9 milijardi KM. Od ukupnih neto kredita 63,5% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom u EURO. Učešće ostalih stavki aktive u EURO iznosi 32,9% ili 2,1 milijarda KM, a u ostalim valutama 7,7% (na kraju 2005. godine indeksirani krediti imali su učešće od 56% ili 3,2 milijarde KM, a stavke u EURO 34% ili 1,9 milijardi KM).

Na drugoj strani struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U obavezama najveće učešće od 86% ili 5,2 milijarde KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obaveza minimalan i iznosi 4% ili 245 hiljada KM (na kraju 2005. godine učešće obaveza u EURO bilo je 86% ili 4,7 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 3,5% ili 190 hiljada KM).

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu³¹ i ukupno:

Tabela 33 : Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno)

-u milionima KM-

Opis	31.12.2005.				30.09.2006.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.217	23,8	1.706	30,0	1.423	23,9	1.866	28,7	117	109
2. Krediti	598	11,7	653	11,5	612	10,3	654	10,0	102	100
3. Krediti s val. klauzulom	3.198	62,5	3.203	56,3	3.816	64,0	3.864	59,4	119	121
4. Ostalo	105	2,0	124	2,2	106	1,8	116	1,9	101	94
Ukupno (1+2+3+4)	5.118	100,0	5.686	100,0	5.957	100,0	6.507	100,0	116	114
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	3.447	70,9	3.956	73,1	3.795	69,1	4.371	71,6	110	110
2. Uzeti krediti	1.052	21,7	1.093	20,1	1.240	22,6	1.278	20,9	118	117
3. Dep. i kred. s val. klauz.	190	3,9	190	3,5	245	4,5	245	4,0	129	129
4. ostalo	170	3,5	176	3,3	210	3,8	213	3,5	124	121
Ukupno (1+2+3+4)	4.859	100,0	5.415	100,0	5.490	100,0	6.107	100,0	113	113
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	11		13		33		107		300	823
2. Pasiva	196		197		355		357		181	181
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	74		86		146		151			
%	8,2%		9,6%		14,9%		15,4%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	21,8%		20,4%		15,1%		14,6%			

²⁸ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto principu (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

²⁹ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditni) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

³⁰ Finansijska aktiva koja uključuje stavke u stranoj valuti denominirane u KM i kredite s val. klauzulom.

³¹ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema FBiH može se konstatovati da banke imaju izloženost FX riziku u okviru propisanih ograničenja.

Sa 30. 09. 2006. godine dugu deviznu poziciju imalo je 18 banaka, a kratku četiri, tako da je na nivou sistema iskazana duga devizna pozicija od 15,4% osnovnog kapitala banaka, što je za 14,6% manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 14,9% pri čemu su stavke finasijske aktive bile veće od finasijskih obaveza (duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

III. ZAKLJUČAK

Nakon što je konsolidacija i stabilizacija bankarskog sektora Federacije BiH dostigla zavidan nivo, naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na dalji napredak i razvoj sistema. To pretpostavlja neprekidan angažman svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti kako bi se obezbijedilo stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta što bi podsticajno djelovalo na banke i, povratno, na privredu.

Za ostvarenje ovakvih ciljeva neophodno je dalje angažovanje institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- objedinjavanju i uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;
- okončanju procesa privatizacije državnih banaka, odnosno definitivnom rješavanju njihovog statusa;
- kontinuiranom dograđivanju zakonske regulative za bankarski sektor i finasijski sistem polazeći od Bazelskih principa i Evropskih bankarskih direktiva;
- zaokruživanje i dogradnja regulative za finasijski sektor, koja se odnosi na djelovanje ili status mikrokreditnih organizacija, BOR i Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, preduzeća koja se bave lizingom itd.;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru kako bi se dostigao nivo ostvaren u monetarnom i bankarskom sektoru;
- ubrzavanju uspostavljanja posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju zakona o zaštiti povjerilaca i veće i konkretne odgovornosti dužnika
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- nastaviti kontinuiran nadzor banaka off-site i on-site kontrolama, sa težištem na ograničenim-ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bančinog poslovanja, što će doprinijeti da supervizija bude frekventnija i efikasnija;
- nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unaprijeđivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama;
- okončati procese preostalih privremenih uprava na osnovu Zaključka Upravnog odbora FBA od 29. 03. 2006. godine i ubrzati postupke likvidacije;

- kao i do sada, insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive;
- nastaviti kontinuirano nadzirati banke u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata;
- podzakonskim aktima obavezati banke na uspostavljanje i provođenje efikasne zaštite novca u banci i transportu, a što će FBA pratiti i nadzirati u kontrolama u bankama;
- raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative iz domena ovlaštenja FBA; polazeći od Bazelskih principa i uvažavajući Evropske direktive kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje sopstvenih kadrova;
- održati kontinuitet kontrole platnog prometa;
- kontinuirano operativno osposobljavanje novog informacionog sistema koji će omogućiti rano upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- unaprijeđivati saradnju sa Udruženjem banaka;
- uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH;
- organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, itd.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi trebale koncentrisati aktivnosti na:

- daljnje kapitalno jačanje, srazmjerno rastu aktive i rizika;
- poboljšavanje kvaliteta aktive;
- jačanje internih kontrola i uspostavu internih revizija koje će biti potpuno neovisne u radu;
- dalji razvoj kartičarskog poslovanja i elektronskog bankarstva i uvođenju drugih, novih proizvoda i usluga;
- razvijanje procedura za kontrolu i unaprijeđivanje informacionih tehnologija,
- kadrovska jačanje i stručno osposobljavanje;
- zadržavanje kontinuiteta u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma dosljednom primjenom usvojenih politika i procedura;
- u skladu s popisima, donošenje, uspostavljanje i provođenje internih akata koja uključuju odgovarajuće procedure vezane za sigurnost i zaštitu novca u banci i transportu;
- unaprijeđivanje rada Udruženja banaka;
- uz aktivno učešće FBA, formiranje jedinstvenog registra neurednih dužnika-pravnih i fizičkih lica na nivou Federacije putem Udruženja banaka, koji će osiguravati podatke bankama u cilju smanjenja kreditnog rizika;
- redovno i ažurno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH, te korištenje podataka iz registara za svoje potrebe.